СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 115. Джерзі Сіти, Н. Дж., середа, 19-го травня, 1937. VOL. XLV. No. 115. Jersey City, N. J., Wednesday, May 19, 1937. THREE CENTS

15 СЕНАТОРІВ-ДЕМОКРАТІВ ПРОТИ СУДОВОГО ПЛЯНУ

ВАШИНҐТОН. — Заходи прихильників президента Рузвелта добитися якогось компромісу в справі його пляну реформи федерального суду розбилися й сенатський комітет для судейських справ видасть рапорт проти цього пляну.

Опозицію проти проекту ведуть 15 сенаторів з Демократичної Партії з сенатором Ґвілером на чолі. Ці сенатори не хочуть згодитися на ніякий компроміс у цій справі та домагаються, що проект президента має бути або в цілости принятий або в цілости відкинений.

ЗАГРОЗА ВЕЛИКОГО СТАЛЕВОГО СТРАЙКУ.

ЙОНҐСТАВН (Огайо). — Два великі сталеві підприємства, а саме „Репоблик Стіл Ко." і „Тюб Компані", заявили публично, що на випадок, як „Орґанізаційний Комітет Сталевих Робітників" викличе заповіджений страйк, вони закриють фабрики сталі та відкриють їх наново аж тоді, як робітники їх попросять праці.

ЗА ОРҐАНІЗАЦІЮ РОБІТНИКІВ ФОРДА.

ДІТРОЙТ (Мішиґен). — „Злучений Комітет Автомобільних Робітників", що керує кампанією за юніонізацію робітників у фабриках Форда, хоче обвинувачувати Генрія Форда за відстрашування робітників від приступлення до юнії.

Одначе скликані в тій цілі збори не довели до сформулування закидів.

ВІДКЛИКАЮТЬ ВІЙСЬКА ЗО СТРАЙКОВОЇ ОКРУГИ.

АҐАСТА (Мейн). — Ґубернатор Баровз відкликав війська національної ґвардії з околиці Луистону й Оберну, де від 53 днів ведеться страйк робітників фабрик обуви.

Заходи полагодити цей страйк розбилися.

СИДЯЧІ СТРАЙКАРІ ЗВІЛЬНЕНІ З ТЮРМИ.

НЮ ЙОРК.—На приказ суду випущено з арештів 38 шпитальних послугачів, котрі були засуджені за сидячий страйк у шпиталі з поважною загрозою для життя пацієнтів.

За випущення на волю заявилися директори шпиталю, в котрім засуджені уладили були цей страйк.

БІЙКА НА ТЛІ ФІЛЬМОВОГО СТРАЙКУ.

ГОЛІВУД. — Між фільмовими робітниками, з котрих частина закінчила страйк і зголосилася назад до праці, прийшло до загальної бійки з робітниками, що ще далі страйкують. Підчас бійки покалічено багато осіб та знищено одно авто. Поліція привернула спокій.

Фільмові продуценти й фільмові актори підписали угоду, на основі котрої актори зобовязуються не страйкувати 10 наступних років.

ПРИЗНАЮТЬ ПРАВО ДО ЮНІЇ ВЯЗНЯМ.

МЕКСИКО. — Заряд федеральної вязниці в цій окрузі признав вязням мінімальну заплату за працю та право орґанізувати робітничу юнію.

Робітники мають діставати принаймні по 2 і чверть песа на день, з чого вони мають платити за мешкання, одіння й поживу по 1.60 песа.

ЖІНКОВБИВНИК ЗАСУДЖЕНИЙ.

ПАТЕРСОН (Ню Джерзі). — У місцевім стейтовім суді засуджено на досмертну вязницю Говарда Антонія Милера, 39-літнього будівничого загород, що 22 березня вбив у Гейлдоні, Ню Джерзі, свою жінку Едиту, з котрою він не жив від довшого часу.

Суд дозволив йому признатися до вбивства без наміру вбивства, бо не було доказів, що Милер плянував убивство. Слідство виказало, що Милер уже був заручений з іншою дівчиною та прийшов до жінки добитися від неї розводу. Вона не хотіла на це згодитися й тому прийшло до сварки, підчас котрої він її побив кулаками, а потім задушив.

МАТИ ПРИЗНАЄТЬСЯ ДО ВБИВСТВА ДОЧКИ.

БРУКГЕЙВЕН (Лонг Айленд). — Пані Гелен Тірбен, 25-літня вдова, вишивачка, призналася поліції, що вона вбила свою 7-літню дочку Гелену та пробувала вбити свого 4-літнього сина Джеймса, котрі, на її думку, стояли на дорозі до її нового замужжя.

Тіло дівчини знайдено в лісі. Дитині видно підрізано горло ножем. Вбивши дитину, виновниця пробувала спалити тіло ґазоліною. Хлопець Джеймс теж має підрізане горло, але він може ще вилікуватися з ран. Його зізнання повели поліцію на здогад, що виновницею злочину є мати дітей.

Арештована мати обвинувачує свого любка. Її мати вмерла в домі божевільних.

НОВИЙ ДОКУМЕНТ ПРО Т. ШЕВЧЕНКА.

В Новгород - Сіверському Краєзнавчому Музеї знайдено тайний припис куратора київської учбової округи з дня 25. червня 1847 р. на адресу директора новгород - сіверської ґімназії. В приписі посилається на наказ ґенерал-адютанта Вібікова й пропонується „имѣть тщательное наблюденіе — не осталось ли у кого въ обращеніи стихотвореній Шевченко, обращая особое вниманіе на тѣхъ, которые занимаются малоросійскими древностями, исторіей и литературой". Далі в розпорядженні підкреслюється: „Въ случаѣ, если бы у кого оказались упомянутые сочиненія, таковые отобрать и представить мнѣ. Если кто-нибудь будетъ замѣченъ въ чемъ нибудь предосудительномъ въ означенномъ отношеніи, то, не дѣлая никакихъ особыхъ по сему распоряженій, доводить о томъ до моего свѣдѣнія подробности".

ПАМЯТАЄ ПОХІД НАПОЛЕОНА.

Підчас переведеного в Єгипті загального спису населення виявилося, що живе там 154-літня Нафіса Саїд, яка добре памятає ще експедицію Наполеона. Вона живе зі своєю 101-лтньою донькою в одному селі долішнього Єгипту.

ЛЮБОВНА ТРАҐЕДІЯ.

В громаді Ґура Равлюй під містом Сібю (Румунія) розігралася драма, що її жертвою впали три особи. Ведений заздрістю молодий селянин І. Сабу відтяв косою голову свого суперника, селянина Іллі, а опісля застрілив його наречену й самий застрілився.

ПЕС НЕ ДАВ СЕБЕ АРЕШТУВАТИ.

Дуже великий пес нюфавндленської породи, власність п. Ґіла в Торонті, не дався арештувати поліцаям і вони мусіли покликати резерву, щоб не втратити свого престіжу. Автова патруля приїхала, щоб забрати пса, коли той перевернув із ровера юнака на вулиці. Коли авто з поліцаями прибуло на місце випадку, пес скочив на сходи авта, припер собою двері та ворожо вискалив зуби. Поліцаї зі страхом перед псом не виходили з авта. Обїхавши кругом вулиці, вернулись до пса, думаючи, що вдасться його опанувати, але пес знову їх не випустив з авта. Поліцаї знов відїхали, але тим разом по резерву й ґицлів. Власник пса заплатив доляр кари за те, що пускає його самопас.

ВИСОТИ ТА ГЛИБИНИ.

Найвища гора світу це Мавнт Еврест, або Чомолюнґва в Гімаляях, висока 8,840 метрів. Одначе в глибинах океанів вона щезла би цілком під поверхнею води: бо останні поміри німецьких учених відкрили, що найбільша глибина Атлянтійського океану на північний схід від острова Пуерто Ріко має 13,500 метрів (13 і пів кільометра), а найглибше місце Великого океану, відкрите 1929. р. німецьким кружляком Емденом коло філіпінського острова Мінданао, має 10,790 метрів (більше, як 10 і пів кільометра).

З МОСКВОФІЛЬСЬКОГО ЗАГУМІНКУ НА ЗАКАРПАТТІ.

Відомо, що в нашім домашнім москвофільськім таборі скільки голов — стільки розумів. Кожний преться стати „вождом", і з того виходять траґікомічні історії. В результаті кожний „вожд" мастить свого суперника на сторінках свого орґану таки зовсім недипльоматично. Найгірше деруться за чуби д-р Фенцик, вождь „Русской Нац.-Авт. Партії", з учителем М. Василенком, головнокомандующим чсл. нар. соціялістичної партії на Підк. Руси. „Нашъ Путь" чеше М. Василенка, а „Карпаторусское Слово" креше Фенцика.

В числі 5. „Карпатор. Слова" з 23. ІІІ. 1937 пан М. Василенко між іншими ставить д-рові Фенцикові такі питання (для пікантерії передаємо в ориґіналі).

„Я-ли себя „уничтожилъ морально", или же кто-то иной — ставлю слѣдующіе вопросы: Я-ли, или же д-р С. Фенцикъ послѣ переворота былъ членомъ-основателемъ украинской „Просвіты?" Я-ли, или же Фенцикъ перекочевалъ потомъ въ „О-во им. Духновича"? Слѣдовательно мнѣ-ли, или же д-ру С. Фенцику свойственно итти туда, куда вѣтеръ дуетъ?! Не Фенцикъ-ли, крича о „русскости", „национализмѣ", еще не усвоилъ и роды и падежи русскаго языка? Подъ моимъ-ли, или же подъ именемъ С. Фенцика появились сочиненія, написанныя другими? Я-ли, или же Фенцикъ пріобрѣталъ славу за деньги, предлагая деньги за сочиненія, которыя появились бы подъ именемъ Фенцика? Я-ли, или же д-ръ Фенцик завязывалъ связи съ Будапештомъ, и съ польскимъ консуломъ, и съ Глинкой, и съ Стржибернымъ, и прочими, чтобы только выдвинуться? Я-ли, или же С. Фенцик фигурировалъ въ разводномъ процесѣ одного бывшаго ужгородскаго врача? Не Фенцикъ-ли посредствомъ очерненія другихъ стремился быть енископомъ? Не у Фенцика-ли были и моральныя причины, по которымъ потерялъ профессуру богословской семинаріи? Ко мнѣ-ли, или же къ д-ру С. Фенцику предявляется обвиненіе въ кражѣ" — („Українське Слово").

ЗАМОРДУВАВ ЗА КІЛЬКА ПОМАРАНЧ.

В селі Богданово на Познанщині хтось убив 36-літню Ант. Чеховичівну. Добичею злочинця стали тільки три помаранчі й трохи харчів. Цими днями вхопили вбивника. Ним є караний за вбивство Людвик Лесьневський.

БУРЯ НА „ДОБРОМУ ОЗЕРІ".

Мешканців села Підріччя, коширського повіту на Поліссі, М. Кота, А. і П. Примаків та В. Преса підчас ловлі риб на „Доброму Озері" заскочила буря. Хвилі почали заливати човни. Коли вже наближалася чимраз більше небезпека, Кіт, А. Примак і Прес скочили до води, щоб доплисти до берега. Два перші в половині дороги втонули. Четвертий з них, Петро Примак, кілька годин боровся з хвилями. Його врятували околичні рибалки.

НАДУЖИТТЯ КОЛО 180,000 ЗЛ.

Прокураторські власті у Варшаві зладили акт обвинувачення проти бувшого технічного управителя військової друкарні в Варшаві, Жепки. Жепка поповнив великі мальверсації, причім державний скарб втратив коло 180,000 зл. Надужиття виявила люстрація Найвищої Палати Контролі. Тоді Жепка втік, а директор друкарні покінчив з життям. За Жепкою розписали стежні листи. За місяць арештували його у Львові в театрі. Жепка поповняв надужиття пять літ, а скривав їх у той спосіб, що фальшував рахунки. Тепер від лютого 1936-го р. сидить Жепка у вязниці.

КЛЮБ СОЛОМЯНИХ ВДОВИЦЬ.

У місті Мельбурн (Австралія) заснували жінки клюб „соломяних вдовиць". Є це жінки, яких чоловіки мають таке заняття, що часто мусять на довший час покидати свій дім. Основниця і голова товариства, якась пані Джейн Паркер, нарікала вже двацять років, що її чоловіка вічно нема дома. Тепер вона підшукала собі товаришки недолі, з якими може разом сходитись. У новому клюбі є що дня якась розвага: відчити, вистави, танці, гутірки, карти. До клюбу приймають жінок з ріжних верств населення. Тепер прийде черга на чоловіків, які нераз будуть самотно чекати в хаті, заки жінка вернеться із свого клюбу.

ЩОСЬ СТРАШИТЬ У ДОМІ ЗАСУДЖЕННЯ.

У французькому місті Лімож мешканці зацікавились оповіданням вдови Дарділяк, якої чоловік згинув минулого місяця на ґільотині. Від часу смерти її чоловіка вночі чула вона на горищі свого дому страшні крики. Коли один її кревняк, вояк, ночував там, щоби перевірити „духа", дістав удар у голову вночі, коли хотів після криків увійти на горище. Люди в селі вірять, що Дарділяка засудили невинно і тому його душа не знає спокою. З Парижа виїде комісія для розсліду цих явищ.

БИК У ТУРЕЦЬКІЙ КАВАРНІ.

У найбільшій каварні турецького міста Балькішер збиралося завжди вполудне багато гостей. Одного дня в саме полудне, коли в каварні не було ні одного вільного столика, у великих входових дверях каварні станув раптом розгонений бик. Перестрашені ненадійною гостиною гості кинулись втікали крізь партерові вікна, так, що по кількох секундах не було в каварні нікого, тільки один кельнер, який скрився під фортепяном. Бик перейшов по салі і ввійшов опісля до сходової клітки. Саме в цій хвилині увійшли до каварні пожежники і почали обливати бика струями холодної води. Бик почав утікати і щойно під самим горищем під напором води піддався і дозволив себе на мотузах звести вниз. В погоні за биком брала участь ціла пожежна сторожа з запасом і постерунок поліції.

З МОСКОВСЬКОГО БРУДУ

МОСКВА. — В „Правді" поміщено лист, підписаний „комітетом жінок", у якому говориться, що розхвалений советський драматург Кіршонь, що діставав за свої твори сотки тисяч рублів, не помагав ні своїй жінці ні дітям. Своїй жінці він приказував віддаватися бувшому шефові ГПУ Яґоді і це було причиною великої приязні між Яґодою і Кіршонем. — На днях сталася в Москві подія, яка дуже добре характеризує советську етику і мораль: советська влада висказала офіційно похвалу одному хлопцеві, що він видав у руки поліції свого рідного батька, який украв у тій фабриці, де працював, кусок шкіри. Коли батько з тюрми післав до жінки записку, щоб сховала цю шкіру, то „ревний" хлопець украв цю записку і знов віддав поліції. „Я піонір", хвалився хлопець, „і ставлю добро державне понад особисті уподобання". Офіційний большевицький часопис „Правда" хвалить цього хлопця і закликає інших дітей іти його слідами.

СОВЄТИ БОЯТЬСЯ ВІЙСЬКОВОГО ПЕРЕВОРОТУ.

МОСКВА. — Советський уряд зарядив переорґанізування червоної армії, щоб у той спосіб запобігти військовому переворотові. Тепер усюди по військових районах будуть потворені так звані військові ради, в склад яких будуть входити військові команданти, а також політичні комісарі з комуністичної партії. Ці військові ради фактично скуплять усю політичну силу, так, як це було на самім початку большевицької революції. Вони мають дбати не лише про боєздатність армії, але також про боєздатність населення, про його настрої, політичні переконання, а передівсім вони мають безпощадно винищувати так званих „троцькістів", якими звуть нині в Советах всіх тих, що не погоджуються зі сталінським режімом. В той спосіб, хоч при названих радах будуть приділені політичні комісарі, фактично влада в Советах переходить виключно в військові руки.

ЧЕРВОНОАРМІЄЦЬ ЗАСТРІЛИВ СВОГО КОМАНДАНТА.

МОСКВА. — Серед загадочних відносин новобранець червоної армії, Канакотов, якого командир Павлов-Силванський накартав, застрілив цього свого команданта, а також ранив іншого високого офіцира червоної армії, якого імя чомусь задержано в тайні. Канакотова відразу поставлено під суд, а враз з ним також кількох комісарів.

МУДРИЙ НЕҐУС ПО ШКОДІ.

ПАРИЖ. — Кореспондент паризького „Інтрансижал", Жувенель, подав репортаж зі своєї розмови з Гайліем Селязієм, здетронізованим королем Етіопії. Неґус, мовляв, сказав: „Нас здезорієнтувало втручання 52 держав. Коли прийшла телеграма, що британська фльота концентрує на Середземнім морі свої сили, я собі подумав: ти добре зробив, що заховав до них довіря". Після тих слів Неґус нібито махнув рукою, а по хвилі мовчанки продовжав: „Якби я був знав, що по тім наступить, то був би пішов на переговори з Мусолінієм. Мій нарід уникнув би тяжких терпінь, яким кінця я покищо не бачу. Я був би приняв плян Ляваля-Гора, колиб цього була зажадала Ліґа Націй. А так, що може тепер вкоротити страждання мого народу?"

АВСТРІЯ ЗВЕРТАЄТЬСЯ ПРО ПОМІЧ ДО АНҐЛІЇ І ФРАНЦІЇ.

ВІДЕНЬ. — Австрія дуже розчарована з останніх політичних потягнень Мусолінія. В часі свого побуту в Італії австрійський премієр Шушніґ наглядно переконався, що Італія тепер цілком не ґарантує Австрії помочі перед німецькою аґресією. В Австрії живо коментують факт, що в той час, коли премієр Шушніґ складав на гробі незнаного італійського вояка вінець, Мусоліні поїхав до Венеції, щоб взяти участь у прийомі на німецькому военному кораблі, що в той час був приїхав на венецькі води. Розчарована в Італії, Австрія тепер хоче звернутися по поміч до Анґлії й Франції та прохати їх, щоб вони заґарантували їй мілітарну поміч на випадок, колиб Німеччина хотіла її окупувати.

СТВОРЕННЯ ЕСПАНСЬКОГО КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ.

ВАЛЄНСІЯ. — Лівий еспанський кабінет міністрів остаточно оформувався. Несподівано для всіх цей уряд замісць ще більше „полівіти", пішов направо. Себто, замісць того, щоб комуністи захопили всю владу, принято до кабінету тільки одного комуніста. Решту міністерських тек дістали умірковані соціялісти, а також один баскійський націоналіст . . . Лярґо Кабалеро, попередній премієр, що піддержував тісні звязки з Москвою, вилетів. Новий премієр є д-р Неґрін. Передбачають, що цей новий кабінет настільки „поправів", що він могтиме розпочати переговори з ґен. Франком.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspap?r published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc,
at 8.-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted r mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 цент.ві

У Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адр са: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОБІДИЛА ІДЕЯ І ПРАЦЯ

Наш У. Н. Союз — це добре загосподарена і чесно ведена народня установа. Отсе є вислів XIX конвенції У. Н. Союзу, яка щойно закінчила свої наради у Вашинґтоні. Тим, що цю орґанізацію так розумно, совісно й чесно вели, ця конвенція висказала своє довіря і признання за працю. А зате висказала своє неґодування з приводу цього, що дехто намагався підкопувати добре імя нашої орґанізації, послугуючись притім ріжними сплетнями і демаґоґією. Конвенція гідно натаврувала такий спосіб нищення поваги У. Н. Союзу і його інтересів.

Девятнацята конвенція У. Н. Союзу сказала теж своє слово і в справі тих ідей, які голосить наша ;„Свобода". Знайшлись і на конвенції такі старі делеґати, що читають свій орґан довгі десятки літ. Вони то ствердили ще і цим разом, що це „Свобода" виховала наш нарід в Америці, що це вона створила американську Україну, та що це і „Свободі" треба завдачити, що сьогодні можемо гордитися в Америці такою величавою народньою установою як У. Н. Союз. Конвенція виразно підкреслила, що „Свобода" має цілком ясний світогляд, і то такий, який дійсно відповідає переконанням і почуванням української іміґрації в Америці. І висказала своє бажання, щоб „Свобода" надалі була редаґована в такім самім дусі як досі, та щоб У. Н. Союз доложив усяких можливих старань, щоби було забезпечене її дальше існування. Разом зі „Свободою" дано теж признання і за „Юкраінєн Віклі", стверджуючи, що цей додаток започаткував цілу низку інших молодечих видавництв. Делеґати і делеґатки конвенції переконалися наглядно, що наша орґанізація була в добрих і чесних руках, які берегли її майна і її доброго імени. А переконалися про це не на словах, а на певних та провірених фактах і цифрах. На тій конвенції не було пощади для нікого і для нічого. Всі станули на тім, що всякі справи чи закиди муеять бути точно провірені, вияснені й всесторонно обговорені. І це сталось. І доперва по такім широкім обговоренню та висненню, доперва по величезнім напруженню — вкінці розяснилося небо. І тоді доперва всі лекше відітхнули, коли вже кожному, що хотів слухати і бачити, стало ясно, що в У. Н. Союзі й у „Свободі" було дійсно все в якнайкращому порядку, як це свердила контрольна комісія ще перед конвенцією.

Не місце тут застановлятися над ріжними далекосяглими ухвалами конвенції, зокрема тими, що відносяться до „Свободи". Але зазначимо з притиском, що всі ті ухвали змагають до цього, щоб як нашу орґанізацію так і „Свободу" скріпити. А якщо вони будуть виконані, в що ми не сумніваємося, тоді ввесь загал членства У. Н. Союзу переконається, що XIX конвенція зробила дуже багато добра не тільки для скріплення У. Н. Союзу, але й для морального уздоровлення та скріплення цілої нашої іміґрації в Америці.

ГРЯДЕ ГОЛОД

(Для „Свободи" з Парижа).

З Большевії йдуть вісти про голодову загрозу для населення. Московський уряд задержує в цій справі мовчанку. Інакше й бути не може! Як признатися йому в харчових труднощах після того, коли він увесь час поширював інформації про благотворні наслідки сталінської колективізації сільського господарства, про блискучі „соціялістичні досягнення" на селі й невпинний зріст добробуту („веселого, щасливого життя"...) советського селянства? Як відомо, в 1933 році голод у СССР був такий великий, що його жертвами впали міліони людей. Але советська влада й тоді цей факт „спростовувала" і тільки багато пізніше призвала, що в згаданому часі були „деякі неполадки з харчуванням"...

Тепер знову витворюється критичне положення. Перед кількома місяцями советська преса „рапортувала" про високий урожай у минулому році... А тепер виявляється вже, що минулорічний урожай багато потерпів у ряді областей СССР (приволзькі, центральні й північні райони, а також, частинно, Україна). Офіційне пояснення цього явища — „засуха"... На діліж, крім кліматичних умовин, до втрати врожаю найбільше привела дезорґанізація колективізованого сільського господарства, невміння партійних урядників робити те, що без усяких декретів, інструкцій та директив умів самий робити одноосібник - селянин, і нарешті — дуже поширені саботажі та шкідництво.

Недавно московська „Правда" необережно „проговорилася", що багатьом областям довелося „позичити" з державних запасів зерно не тільки для переведення весняної сівби в біжучому році, але й для **прохарчування** населення. І, що найцікавіше для ілюстрації большевицької „орґанізованости", ця допомога зерном „своечасно до місць не дійшла"... За цим дипльоматичним виразом напевно ховається чимало людських жертв, що згинули в марних очікуваннях урядової „позики"!

Про початки голоду в советському селі свідчили вже в лютому й березні біжучого року такі поспішні декрети влади, як списання з колгоспників податкових залеглостей (не було вже що й з кого брати!), прирізка колгоспам нових земельних участків і т. д. Нарешті ситуація стала ще яснішa, коли виявилося, що Москва робить, навіть не вяжучись високою ціною, масові закупи хліба в Латвії, Литві й Естонії. Витрачати валюту на такі цілі советська влада дуже не любить, а коли вже це робить, то це знак, що її щось дуже „п р и к р у т и л о"... Це „щось" — недостача харчування, яка в деяких частинах СССР вже перейшла в голодування. Як бачимо, зачароване коло сталінської колективізації завершується! Розпочата голодовою катастрофою — вона (по двох „переможних" соціялістичних пятирічках!) голодом і закінчується!

Вкажемо тут на кілька причин постійного хаосу в соціялістичному сільському господарстві.

Советська влада заявляла, що колективізоване господарство зможе дати до 8 міліярдів пудів хліба річно (!) Тимчасом для прохарчування населення советського Союзу цілком вистарчалоб коло 32 міліярда пудів, навіть при умові, колиб кожний мешканець СССР зїдав річно 20 пудів (по 2½ фунта хліба денно). Зерновим збіжжям засівається в СССР 100 міліонів десятин землі. Отже навіть при такому незначному пересічному зборі врожаю, як 35 пудів з 1 десятини, харчові потреби країни могли би бути задоволені цілком вистачально. А тимчасом советська преса кричала, що соціялізоване господарство вже дає врожаю по 60 пудів із десятини. Власне цю норму й установив сільсько-господарський плян! Заходить питання: деж советський хліб?! Колиб ішло все так, як показує большевицька статистика, то советський Союз був би буквально засипаний хлібом; його булоб майже два рази більше, ніж потрібно для країни! На діліж —вона стоїть перед новою голодовою загрозою.

Відповідь на ці питання — в неможливій орґанізації „соціялістичного" сільського господарства. Советська преса кожного року виповнена гістеричними криками про те, що весною хліб „недосіваеться", в осени „просипається", а потім — уже ограбований у селян — масово гине при безглуздних перевозах та гние на складах. Все це відбувається тому, що в советському господарстві вбита його душа, себто особистий інтерес селянина - господаря. Цей селянин обернений в советського кріпака, що є обектом визиску й глузовань „соціялістичної держави". При такому положені річей — не в силі помогти жадні „механізації" з „тракторизаціями" й „електрофікаціями", що про них так кричать московські заправили!

Можна накреслити такий малюнок положення советського сільського господарства. Тип середнього колгоспу уявляє з себе: 150 селян, 450 гектарів посівної землі, 35 коней і 12 до 15 корів. Власними силами колгоспи обробляти землі не можуть; вони в цьому узалежнені від так зв. машинно-тракторних стацій. Директори цих „стацій" це безконтрольні господарі колгоспів. Вони приказують, вказують, розпоряджаються, формують „бригади", влаштовують „соціялістичні змагання" й інші демаґоґічні бльофи советської дійсности. В цілости звязуючи селянина директивами з „центру" та власними нагальницькими примхами — ці урядники в більшости мають дуже неясну уяву про ведення господарства, і за ряд років не спромоглися відповідно зорґанізувати навіть власні „стації". Ці „стації" визначаються тим, що коли вони мають трактори, то бракує палива; коли є вже паливо, тоді нема потрібних частин для ремонту і т. д. Наслідок — земля лежить без господаря.

Уступки советської влади колгоспникам власне й були спричинені свідомістю цього факту. Але виявити ці уступки в тому розмірі, як цього вимагають інтереси селянства і сільського господарства, влада не могла, бо цьому стоїть їй на перешкоді ціла низка партійно - програмових, політичних і економічних причин. „Реформи" обмежилися тільки на дозволі колгоспникам мати в особистій власності так зв. „приусадібні" земельні участки. В дану пору на цих участках власне тільки й можна бачити зразково ведене господарство. Там селянин працює для себе й у цій праці заінтересований. Щож до решти колгоспного посідання, то там він відбуває тільки „трудодні", знаючи, що наслідки його трудів ідуть „на пана" — советську владу. Сама влада по хижацьки зацікавлена у використанні колгоспів. Тому брутально вривається вона в побут села, диктує йому найменші дрібниці, закабалюючи його при посередництві соток тисяч своїх дрібних урядників. А тим — взагалі на все „наплювати"! Щоб тільки скорше дістати підвищення й признання від вищого начальства... Звідси родиться явище масових злочинів та іґнорування елементарних інтересів селянських мас.

На всі ці явища відповідно реагують і самі селянські маси. Колгоспи просякнені саботажами, шкідництвом та іншими виявами боротьби села з владою. Їх внутрішньо роздирає протилежність інтересів пана й селянина (влади і селянина), цей разячий факт відсутности господаря на землі.
Догляд за худобою неможливий, недбайливо засівають та обробляють поля, байдуже нищать колективізоване майно і т. д. Буває часто так, що навіть у найгарнішу пору хліборобських праць колгоспники під усякими мотивами стараються не виходити в поле. Доходить до того, що селянин навіть гній старається сховати, щоб не дістався він колгоспові. Точиться вперта, жорстока боротьба звичайних членів колгоспів з місцевими „партійними активами", що для карієри душать нижчу верству села. Ця боротьба рясно ілюструється зустрічним селянським терором та вбивствами.

Поміж цими протилежними, ворожими до себе, інтересами влади і селянських мас безпомічно бовтаються інтереси... самого колективізованого господарства. Вони в цій боротьбі грають найменшу ролю, бо за ними ніхто не стоїть і їх майже нема кому захистити. Серед сільських „активів" є певна частина людей, що щиро віддана колгоспам. Вона старається протиділати в двох напрямах: з одного боку змягчує хижацькі вимоги советської влади, а з другого — намагається перебороти вороже ставлення селян до колективізації. Але сили й впливи цієї частини надто слабі. щоб її старання могли давати якісь, задовольняючі обі сторони, наслідки. І колективізоване господарство продовжує горіти з обох кінців, виснажене втручанням і грабунком влади та дезорґанізовуване поставою самого советського селянства.

Як же може при всіх цих умовинах советський Союз не зазнавати періодичних голодових катастроф?! Це є відповідь життя, його спротив тій божевільній системі, до якої його намагається силоміць втиснути пануюча верхівка Кремля.

Невистарчальність хліба внаслідок провалу минулорічного врожаю могла би бути якось полагоджена тільки при умові, що в біжучому році владі вдасться повністю виконати плян весняної сівби. Але й з цього боку вона зазнала чергового удару! Самі советські чинники не ховають, що з сівбою справа представляється зле. В Україні і в південно-східних областях СССР 10-го квітня не були засіяні навіть найранніші культури. Про інші — й мови нема! Причини зриву посівної кампанії тісамі, що й у попередніх роках: непідготованість многоголового, але й безголового урядничого апарату, дезорґанізація колгоспів, брак зернових запасів і селянські саботажі...

Під акомпаніямент сталінських побідних маршів — в Україну знов гряде голод...

М. Орґанський.

ЩЕ ПРО УКРАЇНСЬКУ СТУДЕНТСЬКУ ВИСТАВУ В НЕАПОЛІ.

Я вже писав про успіх української студентської вистави в Неаполі, що відбулася в днях 4 до 24 квітня.

Цей успіх знайшов вияв між іншим в критичній статті визначного італійського критика Марія · Стефаніле, який присвятив три стовпці італійського щоденника „Корієре ді Неаполі" (13. IV. 1937) оглядові праць чужинців, що взяли участь в інтернаціональній студентській виставі в Неаполі. Треба сказати, що цей огляд вийшов досить таки песимістичний. Автор ствердив, що всі виставлені праці виявлять іще тільки **шукання** молодих душ, виявляють іще брак усталеної думки і брак усталених ідеалів. Почувається велика ідейна й мистецька здезорґанізованість. „Навіть тональне взаємовідношення", пише Стефаніле, „одноманітне, похмуре, привязане до одної схеми, примушує нас дати безпоправно-неґативний осуд подібного мистецтва. Але серед тої невтішної гіркости знаходиться одна українська артистка, Галина Мазепа, що має речі дійсно прегарні, речі, перейняті поезією, такою ніжно казковою, що вона вас примушує спинятися довго перед цими невинними композиціями і потім знову і знову до них вертатися, бо ви відчуваєте, що їх поезія приходить вам у душу і прикрашає її спогадами з минулих дитячих років, ніби пахощами з утраченого саду. Тут ви знаходите також ілюстрації до книги казок (автор має на увазі ілюстрації до „Лісової Пісні" Лесі Українки. — Є. О.), що в них відбивається завжди свіже чудо мітольоґії, яка вас колись чарувала".

І другому українському артистові, Михалевичеві, суворий критик присвячує кілька теплих слів, говорячи про його „Різдво", „таке мало традиційне, таке маґічне своїм рисунком і своїми кольорами".

Ця оцінка італійського критика тим більше для нас цінна, що, повторюю, **тільки українські** артисти, серед усіх виставлених праць австрійських, угорських, анґлійських, швайцарських, чехословацьких артистів, знайшли у нього дійсно прихильне визнання.

Отже з нашого боку можемо тільки побажати цим нашим артистам дальшої праці над собою для все більшого культурного збогачення свого духового світу та для поширення слави української творчости серед своїх і чужих.

Євген Онацький,
Рим.

Карло Чапек.

ЯК ПРОПАВ АКТОР БЕНДА?

(1)

Другого вересня пропав безслідно драматичний артист Бенда, мистець Іван Бенда, як його звали, коли за одним махом здобув один із найвищих щаблів мистецької слави. Поправді другого вересня не сталося нічого, зовсім нічого. Наймичка, що в девятій годині рано прийшла спрятувати в Бендовій хаті, застала розкинену в безладі постіль і ввесь той прикметний Бенді непорядок, одначе Бенди дома не було. Тому, що не бачила в цьому нічого надзвичайного, привернула хату до первісного стану своїм докладним, працьовитим способом і вийшла. Добре. Одначе відтоді про актора Бенду загинув усякий слід.

Мерешова (н а з в и щ е наймички) нітрохи тому не дивувалася. Бо, прошуж вас, ті актори то точнісенько наче цигани. Хто його вам знає, де пішов грати або погуляти. Та десятого вересня затрівожилися вже, що сталося з Б е н д о ю. Мав прийти до театру на першу пробу Короля Ліра. Коли не показався навіть на третій пробі, ще більше затрівожилися. З театру зателефонували до доктора Ґольдберґа, Бендового приятеля. Питалися, чи не знає, що з Бендою.

Доктор Ґольдберґ був хірурґ і заробляв величезні гроші на сліпих кишках. Це вже така жидівська спеціяльність. Він був товстюх із затовщеними золотими окулярами і товстим золотим серцем. П а л а в великою любовю для мистецтва, мешкання від долівки аж до стелі мав обвішане самими образами, щ и р о обожав мистця Бенду. А Бенда до нього відносився по приятельськи-згідливо, а з деякою потурливістю позволяв йому платити за себе. Між нами сказати, це не була дрібниця. Траґічна маска Бенди та червоне лице доктора Ґольдберґа (що пив лише воду) так якось уже відповідали собі підчас тих усіх сарданапальських волокитств і зухвальств, що були відворотною стороною медалі великого мистця.

Тому то з театру зателефонували до доктора Ґольдберґа. Питалися, що діється з Бендою. Відповів, що нічого не знає, одначе розглянетеся за ним. Не признався, що сам уже цілий тиждень шукав Бенди по всіх нічних льокалях і прогулькових готелях і чимраз більше трівожився. Мав якесь пригнобливе прочуття, що Бенді мусіло притрапитися щось лихе. А було воно так: доктор Ґольдберґ, як виходило з його дослідів, був останній, що бачив Бенду. При кінці серпня пішов із ним на останню, триюмфальну нічну гулянку по Празі. Відтоді не прийшов уже Бенда ні на одні звичайні сходини. Хіба занедужав, сказав собі вкінці в душі доктор Ґольдберґ і раз вечором вебрався до Бенди. Це було саме першого вересня. Задзвонив. Дверей ніхто не відчинив, одначе з середини почув доктор Ґольдберґ якийсь шелест. Дзвонив без упину добрих пять хвиль. Нараз почулися кроки, двері відчинилися. Стояв у у них Бенда в нічному плащі. Доктор Ґольдберґ перелякався, як побачив його. Так дивовижно виглядав славний мистець із розкуйовдженим, позліплюваним волоссям, із лицем добрий тиждень неголеним. Був вихуділий, брудний.

— А то ви, сказав — непривітно—ч о г о хочете?

— Ради Бога, що з вами?—пролепетів зчудований доктор.

— Н і ч о г о,—відповів сердито Б е н д а.—Нікуди не пійду, розумієте? Прошу мене оставити в спокою!

І тріснув Ґольдберґові дверми п е р е д носом.— Минув день.

Доктор Ґольдберґ розглядався розпучливо затовщеними о к у л я р а м и. Щось тут не було в порядку. Від комірника дому, що в ньому жив Бенда, довідався лише стільки, що якосьтут уночі, було це з першого на другого вересня, в третій годині рано перед дім заїхало авто. Ніхто не висів із авта, чути було лише сиґнал автомобілевої трубки. Виглядало воно так, начеб хтось мав дати знак комусь, що був дома. Чули потім, як хтось виходив із камениці та замкнув за собою браму. Потім авто відїхало. Яке то було авто, комірник не знав, бо й як? В третій годині рано людина не вилазить із постелі, коли не мусить. Одначе ця трубка дерлася, начеб ті люди мусіли дуже спішитися, начеб не могли хвилиночки заждати.

Пані. Марешова зізнала, що актор цілий тиждень не виходив із хати (хіба може вночі), не голився, а певно навіть не мився, як це можна були пізнати. Харч казав приносити собі додому. Заливався коняком і вилежувався на канапі. Це було все. Тепер пропав і тією справою стали цікавитися також інші люди. Доктор Ґольдберґ знову пішов на інтервю до пані Марешової.

— С л у х а й т е, мамо, —сказав — не знаєте ви, який одяг мав на собі пан Бенда, коли вийшов із хати?

— Нічого не мав,—сказала Марешова—і саме те не подобається мені. Не мав н і я к о г о одягу. Я знаю всі його одяги, а всі в и с я т ь дома — ніодної сорочки не хибує.

— То вийшов би лише в простиралі?—о з в а в с я дуже переляканий доктор Ґольдберґ.

—І в простиралі ні, — в і д п о в і л а Марешова —ні в чоботах. Це цікаве, пане. Бо, бачите, маю записану кожну штуку простирала, бо ношу часто до пральні. Коли виправили, я все йому поукладала та перерахувала, як належиться. З вісімнацятьох сорочок не хибує ніодної, є всеньки хусточки, не хибує нічого, ну, документно нічого. Нема лише того куферка, що то все його бере з собою. Коли вийшов із хати, та крім тієї дорогої душі мусів бути голісенький.

(Дальше буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЧОГО БОЯТИСЯ.

Оноді прийшло в леґіслятурі в Олбані, Ню Йорк, до дебати й голосування в справі закону про боротьбу проти тяжкої недуги сифіліса.

Проти цього закону протестували ґрупи горожан, закидуючи йому, що він поширить страх перед цим словом. Мовляв, імя недуги прошибає морозом кожду чесну жінку, а також і чоловіка.

Один стейтовий сенатор сказав, що боятися слова — пусте. Боятися треба не слова, а недуги, і то недуги не так боятися, як старатися їй запобігати, а як вона прийшла, лікувати її.

Отже що краще: чи мовчати про „неґарну" недугу, що може когось застрашити, чи говорити про неї явно, а зате старатися її поборювати?

ЧИ ПРОЛЕТАРІЯТ ДИКТУЄ?

У своїй книжці „Поворот з Союзу Совєтських Соціялістичних Републик" Андре Жід порушує цікаве питання: Чи є цей союз диктатурою пролетаріяту?

Він каже: „Диктатура — так! Очевидна! Але не диктатура злучених робітників, і не диктатура совєтів (робітничих рад)".

Так здавна говорили вороги совєтів.

Так нині говорить чоловік, що розголошував своє навернення на комунізм.

НОВІ ЧАСИ — НОВІ ЗВИЧАЇ.

Джеймс Герон, предсідник Американського Товариства Механічних Інжинірів, говорив на зборах Інституту Технольоґії, що відбувся недавно в Ню Йорку, про нові відносини між робітниками й роботодавцями.

Змальовуючи ці нові обставини, він заявив, що промислові робітники в багатьох промислах бачать уже, що це розумно підприємцеві умовлятися з робітниками „на братерських основах".

Згадане товариство це не товариство робітників, а умових робітників, що стоять ближче до підприємців. Коли вони кажуть, що в кругах керовників промислів щораз глибше вкорінюється думка про „братерські умовини" з робітниками, то ясно видно, яка перестаріла є думка, що тільки старосвітське грубіянське відношення „босів" до робітників може розвивати успішно бизнес.

ПО ЧОМУ ЗНАТИ?

Доносять з Тулси, в стейті Оклагома, про таку сцену в поліційнім суді:

На суд поставлений Том Бейлі, обвинувачений за пиятику. На запит судді, чи він був пяний, обвинувачений заявив, що він не знає. Не знає? Так, не знає, бо він ще ніколи не був пяний.

„Чи не хвилювався перед вами ввесь світ то вгору, то вдолину?" — питався суддя. „Чи не чулися ви щасливі й могучі й чи не здавалося вам, що ви любите ввесь світ? І чи не чули ви теж, що ви могли би вибити кожного чоловіка в світі?"

„Так", сказав вязень, „це так і було".

„Ви були пяні", каже суддя. „Пять долярів кари й кошти".

Тепер виринає питання: звідки суддя знав так добре, як почувається пяний чоловік?

Назвище.

На почті (почтар питається): Чому ви нині підписуєтеся двома колісцятками, а вчора підписувалися двома хрестиками?

— Бо я вийшла замуж, то тепер називаюся інакше.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Українська пісня у світляних картинах.

В неділю, 17. квітня ц. р., в галі У. Н. Дому в Ню Йорку відбулася вистава штуки „Чародністрою", популярної фарси з часів минулої війни. Вечір доповнив виступ хорового ансамблю. Виставу влаштовано заходом спільного комітету односельчан сіл: Дороговa, пов. Станиславів і Заболотців, пов. Броди. Технічна підготова його спочивала в руках гром. Ковальчука з Ню Йорку, а мистецька в руках Михайла Скоробогача, теж з Ню Йорку. У виставі брали участь пані: Ділова, Гладунова, Назарова; з панів: Скоробогач, Прохорович. Беручи під увагу те, що цю штуку часто грають і вона загально відома, нема потреби про неї багато розписуватись. Вистарчить згадати, що артисти грали природньо і з вервою.

Та варт обширніше згадати про появу хорового ансамблю, який являється чимсь новим і оригінальним на нашій сцені. Точками ансамблю були сценічно-співочі картини, з відповідними світляними ефектами та сценічною обстановою. Сама концепція їх є новим явищем, яке треба повитати з приємністю. Вона проломлює ту, нераз нудну монотонність, що панує на нашій сцені.

Картини ці були ось які: Розсувається завіса й перед очима глядачів розкривається вид українського села. На краю села, на майдані під гаєм, у півсумерку ґрупа дівчат і хлопців, а попереду них на кілька кроків стоїть гарна сільська дівчина. Червоні світляні проміні чудово доповнюють картину вечора на селі. Тишина. Потім починається лагідно пісня „Вечірній дзвін". Відспівала її панна Оля Каришин. Гурт хлопців і дівчат, враз з ґітарою, приглушеними голосами їй акомпаніював. Коли пісня скінчилась, на сцені на хвилю погасло цілком світло, а коли знов дали світло, пере глядачами розкрилася та сама сцена, тільки гурт хлопців і дівчат в іншому укладі. Тим разом вони співають „Сонце низенько". Тут спадає завіса, а після короткої перерви починається друга картина. Тим разом перед глядачами являється потопаючий у темряві пізного вечора густий, зелений гай, а посеред гаю у срібному світлі місяця вилискується поверхня ставка. На березі ставка розсіялася безжурно ґрупа молоді. Світляні ефекти прекрасно відтворюють настрій ночі. Під звук ґітари легко несеться приємна пісня „Човник" і в той же час на ставку появляється та вихитується човен, а в ньому молода дівчина. Декорація, що змальовує гай, ставок та беріг, як також „плаваючий" човен, були спеціяльно приладжені для цеї картини. Вони викликували дуже гарне, реальне, враження. На хвилю світло знов гасне й хористи, переґрупувавшись, відспівали пісню „Стежечка".

Третя картина це галява в гаю. По середині велике розлоге дерево, під яким бадьора ґрупа молоді в струях зеленого світла співає веселі пісні: „Ой під гаєм, гаєм", „Гандзя" та „Задумала стара баба тай розбагатіти".

Мистецьким орґанізатором і аранжером тих картин та диріґентом був молодий і талановитий артист Михайло Скоробогач з Ню Йорку. Ця мила несподіванка очарувала публику. Бо не тільки звуки гарної пісні, але й дуже приємні для ока тони світел, не разячі й не заслабі, що ріжноманітними красками відбивалися від українських народніх строїв, як також чудові декорації, які надавали почуття реальности, викликали на салі справжнє захоплення. Було жалко, коли вистава тих картин закінчилась.

Щодо співу, то голоси ансамблю були добре підібрані. Вони, хоч і не дуже сильні та великі, проте дуже добре зґармонізовані, а своєю збірною силою якраз підходили до таких картин. Інтерпретація пісень теж була трохи відмінна, ніж ми досі чули. Менше було крикливости, якою нераз грішать аматорські хори, а більше чуття і ніжности.

Цей виступ насуває оптимістичні гадки щодо відродження нашого сценічного мистецтва в Америці, яке, поправді сказати, таки дуже підупало. Отсей виступ переконав глядачів, що наше побутове мистецтво, враз з народніми піснями та строями, а навіть на тлі старого українського села, ще не належить до минувшини. Йому можна надати свіжий, захопливий чар, який притягатиме найвибагливішого глядача, вихованого на модерному мистецтві. До цього в першій мірі треба мистецької руки.

Треба висловити побажання, щоб аманти українського сценічого мистецтва далі пробували ширити на нашій сцені нові форми, не зриваючи зовсім зі старими.

Евген Скоцко.

ВЕЛИКДЕНЬ У СИРОТИ

У неділю до схід сонця
Дзвони задзвонили,
Заспівали „Христос воскрес",
Церкву заповнили.

Усі діти йдуть веселі
Богу помолитись,
А сирітку сльози миють —
Не може дивитись.

Плаче бідна сиріточка
Й сидячи заснула
І у сні своїм глибокім
Голос мами вчула.

Промовила мати доні
Лагідно й тихенько:
Чого плачеш, моя цвітко?
Не сумуй, серденько!

Пригорнула мати доню
Срібними руками:
„Не плач, доню, я щаслива
В небі з анґелами".

Зачесала сиріточку,
В чисту одіж вбрала,
Паску спекла і плесканку
Ще й писанку дала.

Рідна хата, рідна мама,
Мов в раю солодко...
Та не довго любувалась
Тим раєм сирітка.

Прокинулась, розглянулась,
А то біла днина:
Деж мамуся, де те щастя?
Плаче сиротина.

Нема ніщо, все минулось,
Тільки сном згадала,
Як то колись при матері
Свята святкувала.

Марія Григорець.

ТОНТОН, МАСС.

З забави на визвольну боротьбу.

Дня 8 травня ц. р. відділ ч. 40 ОДВУ в Тонтон, Масс., улаштував баль, з якого було чистого приходу $60. Гроші ці призначено на визвольну боротьбу. Варт згадати, що на тім балі було багато чужинців, які попри це, що гарно забавились, мали нагоду запізнатися з нашою національною ношею, з нашою музикою, танцями і піснею. А 30 травня ц. р., про що буде окреме повідомлення, наша громада влаштовує весняний фестин на фармі Ст. Шури, з чого чистий дохід буде призначений на рідний край.

В той спосіб ми хочемо працею давати відповідь усім нашим ворогам, як чужим так і „своїм", що то, підшившися під національні ідеали, розбивають наше суспільне життя. Тим своїм внутрішнім розбивачам ми хочемо показати, що їх нечесні наклепи не відтягнуть нас від роботи, а навпаки, ще скріплять наше завзяття. Ніякі радикали чи соціялісти не переконають нас, що наша нація без боротьби, без проливу крови може відзискати наші землі. Ніхто нас не переконає, що ці наші революціонери, це „шкідники". Ні/Це найкращий цвіт українського народу, який жертвує своє життя за нашу долю. Також не переконають нас ніякі кирпинники, що то підсуваються під „націоналістичні" кличі й голосять, що провід спроневірює гроші, що йдуть на визвольну боротьбу. В ці гидкі наклепи ми не віримо. Навпаки, ми тепер ще більше будемо працювати, з вірою, що своєю працею не лише зробимо велике діло для визвольної боротьби, але зметемо тих кирпинників з лиця народнього життя. Бо правда мусить узяти верх!

Михайло Шаран,
член 40. від. ОДВУ
в Тонтон, Масс.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

Свято в честь Маркіяна Шашкевича і Союзу Українок.

Дня 7-го березня ц. р. трентонська громада вшанувала память пробудника галицької землі, Маркіяна Шашкевича, святочним обідом. Свято відкрив предсідник ювилейного комітету, Андрій Похила, та в свойому слові вказав на значіння свята. На тостмайстра цього свята він покликав гром. Павла Стадника. В програму входили святочні промови і деклямації.

На першого бесідника попросив тостмайстер о. Ґреська з Філядельфії, що загостив до Трентону. Бесідник сказав, що в кожнім культурнім народі появляються люди, які вказують народові шлях до кращої будучности. Таких людей, що своїм величним духом і умом вміють захоплювати за собою нарід, ми називаємо народніми ґеніями. Такими ґеніями були в нас Тарас Шевченко, Іван Франко і Маркіян Шашкевич, якого роковини смерти трентонська громада рішилася відсвяткувати.

Промова о. Ґреська викликала гарне враження і її приявні нагородили оплесками. Потім деклямувала панна Ірина Савчук поему „До українського еміґранта". Декляматорка роджена вже тут в Америці, проте виголосила свою деклямацію гарною українською мовою, за що публика нагородила її рясними оплесками. Говорили промови: Петро Черкас, Василь Кушнір, пані Ксеня Квасній і Іван Александрович, всі репрезентанти трентонських орґанізацій. Та були також гості з Роблінґ, Н. Дж., і з Філядельфії, а саме о. Ґресько і Ф. Калужняк. Ці шановні бесідники піднесли справу орґанізації „Союзу Українок Америки", про що вже самі трентонські громадяни думали та якось не могли своїх плянів перевести в життя. Після їх промов приступлено до сформування відділу С.У.А., до якого на початок вписалося 17 жінок. До уряду вибрані: Ксеня Квасній, предсідниця; Т. Івашків, касієрка; Анна Шевців, секретарка; Катерина Сеньків, Евдокія Крива і А. Стадник, контрольна комісія. Назва: „Союз Українок, відділ 39. імени Лесі Українки" в Трентон, Н. Дж.

На поклик гром. Ф. Калужняка приявні зложили жертви на ціль новозаложеного відділу і на памятник Маркіянові Шашкевичеві. Зібрано $23.40, які розділено: $6 для відділу і $17.40 на памятник. Чергові збори відділу відбулися 14 березня, і на них обговорювано справу надходячої конвенції С. У.А. До комітету влаштування згаданого свята входили: Антрій Похила, Петро Черкас, Павло Стадник, Гнат Івашків, О. Ґрещак, Йосиф Паславський і М. Скурник. Свято випало гарно як з морального боку так і з матеріяльного.

Громадянин.

Чемний.

— Що?! Я маю вам позичити доляра, щоб ви могли піти дивитися на мувінґ пікчер! Я сам ніколи не ходжу!

— Колиж так, то позичте мені два доляри, а я візьму вас зі собою.

При війську.

Капраль (до вояка-оферми): Пане, чим ви властиво є в цивілю?

Вояк: Актором.

Капраль: О, то добре складається, пробуйте наслідувати доброго вояка!

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ЙОНКЕРС, Н. Й. Тов. Подільська Січ, від. 8, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в пятницю, 21. травня, в годині 7:30 ввечір, в сали У. Н. Дому, 13 Вашингтон ул. Просимо членів явитися, бо звіт делеґата з конвенції У. Н. Союзу. — Н. Чолій, предс.; В. Мандзій, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Тов. ім. Івана Франка, від. 97, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться 23-го травня з причини, що секретар був на конвенції Союзу, а збори усе відбувались в 3-ту неділю по першім. На зборах буде справоздання з конвенції тому просимо всіх членів прийти на збори. — Т. Скоробогатий, предс.; Ю. Нестор, каяс.; М. Табачук, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. Запорозька Січ, від. 75, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 23. травня, в годині 1-шій пополудні, в гали Ситизенського Клюбу, 3464 Сікат ул. Просимо членів прийти і вирівняти свої довги. Тому, що тепер у нас є члени хорі, то впершій мірі треба їм виплатити хорy запомогу згідно зо статутом товариства, а каса не має настільки грошей, щоб і за тих закладати, що занедбали точно платити що місяця. Каса відділова заплатила за члена чотири місяці розмет, а член прийде заплатить за один місяць. Таке поступовання далі не може бути. Просимо тих родичів, що мають діти, щоби постаралися і вписали в члени У. Н. Союзу. Таких дітей і родичі у нас не бракує, а в першій мірі такі родичі будуть вдоволені, бо будуть знати, що мають асекураційне забезпечення на випадок нещасливого випадку. — Ст. Михайлюк, пр.; Ів. Слупецький, кас.; В. Тарас, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ, від. 155, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в пятницю, 21. травня, в годині 7-мій ввечір, в салі У. Н. Дому, 760 Стейт ул. Пригадуємо всім членам, щоб прийшли на ці збори, бо буде справоздання делеґатів з конвенції. — Іван Баверчак, предс.; Василь Дригинич, кас.; Андрій Яричевський, секретар.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. Тов. ім. Івана Франка, від. 372, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в пятницю, 21. травня, в годині 8-мій ввечір. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо є справи до полагодження. — В. Ярема, предс.; М. Дубас, кас.; Д. Сименюк, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Бр. св. О. Николая від. 104, повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 23-го травня, в годині 3-тій пополудні. Буде звіт делеґата з конвенції У. Н. Союзу. — Мисак, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Тов. Любов, від. 370, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 22. травня, в годині 6-тій ввечір точно, в гали церковній, 127 Парк ул. Просимо всіх членів прийти на означений час, бо маємо ажні справи до полагодження, як також делеґат здасть звіт з конвенції У. Н. Союзу. Довгуючі члени мусять вирівняти свій довг цього місяця, бо в противнім разі будуть суспендовані, а суспендовані минулого місяця будуть приняті наново, коли вирівняють свій довг. — Н. Плуговський, предс.; І. Ліпцан, кас.; Й. Децембер, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. Запорозька Січ, від. 26, повідомляє своїх членів, що звичайні збори відбудуться в неділю, 23. травня, в годині 2:30 пополудні, в галі парохіяльній на Блекстон ул. Кожний член має бути на цих зборах, бо є важні справи до полагодження, а також буде звіт делеґатів з конвенції. Просимо жінок також прийти на ці збори і вислухати справоздання делеґатів. Просимо довгуючих членів вирівняти свої довги, бо в противнім разі будуть суспендоані. Пригадуємо членам, котрі ще не мають пропамятної книги, щоб на цих зборах замоили. — Ілля Околіта, предс.; Іван Паньків, кас.; Микола Вецал, фін. секр.; Семен Мостецький, рек. секр.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. Сестр. Любов, від. 177, повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 23. травня, в годині 1-шій пополудні. Просимо всіх місцевих і позамісцевих членів прийти на означений час, бо будемо мати нагоду послухати справоздання делеґата з конвенції. — С. Саска, секр.

АЙРОНДЕКВІТ, Н. Й. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 289, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 23. травня, в годині 2-гій пополудні, в українській галі на Норт Ґудман. Просимо членів прийти на збори, бо маємо важні справи до полагодження. — Н. Головка, секр.

АЛЕНТАВН, ПА. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147, подає до відома всім членам і членицям, що місячні збори відбудуться в неділю, 23. транвя, в годині 2-гій пополудні. Просимо членів прийти на час та заплатити свою вкладку. Довгуючих членів напоминаємо, щоб поможности сплачували залеглі довги. Просимо всіх здорових українців ставати в члени Союзу, як також вписувати свої діти. Подаємо до відома, що на цих зборах делеґати здадуть звіт з конвенції У. Н. Союзу. — Василь Ракочий, предс.; Павло Лаґоцький, секр.-кас.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. св. Володимира, від. 130, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 22. травня, точно в годині 8-мій ввечір, в У. Н. Домі, 217-219 Іст 6-та вул. Обовязком кожного члена є явитись на збори в означений час. Довгуючим членам пригадуємо, щоб вирівняли свої залеглости. На зборах буде справоздання делеґатів з конвенції У. Н. Союзу. — Антін Карпович, рек. секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Місячні збори Бр. св. Юрія відбудуться в суботу, 22. травня, точно в годині 8-мій ввечір. Біжучі справи буде полагоджувати секретар від год. 7-мої ввечір. На цих зборах здасть звіт делеґат на конвенцію У. Н. Союзу, тому приявність усіх членів обовязкова. — Уряд.

ВІДОЗВА

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН СТАРОГО СЕЛА, ПОВ. ЖИДАЧІВ.

На руки громадянина Якова Салія з Ровей, Ню Джерзі (1208 Kline Pl., Rahway, N. J.), наспів з рідного села лист, який він подає до загального відома з проханням до всіх односельчан зі Старого Села відозватися на їх заклик, та зложити між собою жертву на ту ціль.

Дорогий приятелю! Комітет будови „Народнього Дому" в Старім Селі звертається отсим до Вас з горячою просьбою помогти нам матеріяльно в нашій загальній справі.

Звертаємося в тій справі до Вас тому, що Ви, як свідома людина і земляк нашого спільного гніздда, Старого Села, знали і знаєте, як то колись наше село виглядало.

Стояла собі серед села в найкращому місці гарна, велика, немов поважна пані, коршма, а в ній жила панським життям дуже рухлива жидівська родина, яка тягла всі соки з нашого села, жила, як галапас на людському тілі, немов „небесні птиці, що ні сіють, ні орють, а збирають". Всяке громадське та культурне життя села було зосереджене в коршмі; жид був свідком і дорадником у кожній справі, бо всякі урядування тут відбувалися. Ріжні загоди, справи шкільні, справи громадські, справи церковні, справи особисті — все те відбувалося в коршмі при гальбі і килішку.

Могоричі запивали, пущення справляли, весілля, хрестини, празники — все те переходило через руки коршмаря-пявки. Кожний мусів бути залежний від жида, хочби й найбільший богач у селі, бо ще й склеп і трафіку тримав жид-коршмар.

А чи хто тоді згадав про те, щоб у селі оснувати читальню, яка отворилаб очи й розум нашим людям? Та де там! Що може пяний думати?!

Та прийшли інші, повоєнні часи. Наш нарід зачав відроджуватись, та й з тим і наше село. Свідомі молоді люди взялися організувати в селі свою торговельну кооперативу і читальню „Просвіти". І ті дві інституції так працювали, що згодом зросла національна свідомість до тої міри, що жид-коршмар хоч-не-хоч мусів свій „гандель" звинути і нарешті з села вибиратись. А коршму згодом таки наші українські сільські установи купили за грубі гроші, бо мусіли на таке рішитися. А коштує нас півтретя тисячі злотих. Отже ми зазичилися в банках, проценти наростають, векслі невикуплені в жида, а тут село вже стягнулося до крайности. А просимо приняти до відома, що наше село стало вже окремою громадою зі своїм урядом.

Ну, і нема іншої ради, хіба звернутися до наших братів еміґрантів в Америці з просьбою про поміч. Читаємо, що вже нераз, у таких випадках помогли наші браття односельчани з Америки своїм родинним селам. Отож ми звертаємось до Вас, як свойого друга: поможіть нам! Таж Ви є віткою одного пня. Присвятіть трошки свого часу й труду і переведіть збірку на нашу, вище згадану ціль. А передівсім удайтеся з нашою просьбою по всіх наших, таки з рідного села.

Знаємо, що й Вам не гаразд, алеж лекше як нам. Ми ще маємо багато праці, бо треба перебудувати цілий будинок, а це все вимагає праці й гроша. В тім будинку має міститися кооператива, читальня „Просвіти" і товариство „Сільський Господар".

Маємо надію, що не відмовите нашій горячій просьбі і доложите всіх старань, щоб сповнити свій національний обовязок.

А ми тут з нагоди радісної хвилини, щоб Вам віддячитися, сфотографуємо акт посвячення, викінченого вже дому і перешлемо всім нашим жертводавцям в Америці як памятку, щоби й Ви раділи разом з нами. А Ваші заслуги запишемо в пропамятну книгу для увіковічнення.

Одначе ласкаво просимо не гайтесь, бо справа нагла!

Жертви просимо слати на адресу: Кооператива „Нове Життя", в Старім Селі, п. Журавно, Воєвідство Станиславів, Галичина.

Здоровимо!

З пошаною, Комітет: **Федір Колос, Гриньо Стехнович, Михайло Салій, Панько Гавриляк, Василь Костельний.**

У стріткарі.

— Прошу так не пхатися. Цей пан ледви віддихає, так ви його стиснули!

— Хай це вас не обходить! Цей пан, то мій чоловік...

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Помагають українській ґімназії в Радехові.

Хто читає українські газети і знає, що діється на рідних землях, той теж знає, що отсе живемо під Польщею в такім часі, що селянській дитині надзвичайно тепер тяжко піти до вищих шкіл, а ще тяжче їх скінчити. Це значить, що як українське село не зможе нам далі давати людей з вищою освітою, то ми на рідній землі будемо в скорому часі без провідних сил, без своїх учителів, лікарів і т. п. Це зрозуміла мала ґрупка українців з Радехівщини і оголосила відозву, щоб радехівці пішли з поміччю українській ґімназії в Радехові. В тій цили гурток наших громадянок з Радехівщини уладив 21. лютого ц. р. вечерок, але щож, коли радехівці десь тепер так притихли, що годі їх голосу почути. А був же колись гарний Радехівський Комітет, що робив добру роботу, бо завдяки їй маємо тепер по наших селах багато своїх ремісників, що покінчили науку на тих промислових курсах у Радехові, які ми звідси грошево підпомагали. Що з тим Комітетом тепер, невідомо. Та добре, що знайшлись українські жінки, що не дають пропадати добрій справі. Є ними громадянки: Текля Горбач, Текля Дибайло і Марія Омелянчук. Вони то влаштували згаданий вище вечерок, з якого було загального приходу $130, а розходу $51, отже осталося чистого приходу $79.78. Разом вислано через Обєднання на українську ґімназію в Радехові $80.

Гроші зібрано між чужинцями і між своїми. І так зложили по $1: С. Клапій, М. Вуховид, С. Костів, С. Біляк, Л. Шавалюк, В. Костів, А. Текляшевич, Д. Горбач, І. Дибайло, П. Романишин, В. Омелянчук, М. Венчак; по 50 ц.: Пилипишин, І. Желенський, В. Загорівка, І. Дацьковський. Дрібними $6.45.

Щира подяка тим, що жертвували і прибули на забаву, як і тим, що обслугували і дали торт на імпрезу. Може вже тепер підуть інші радехівці за тим добрим приміром. Зачуваємо, що в Ню Йорку гром. Ленчук та інші вже організують подібну забаву. А хто хотів би прислати ще яку жертву на ту добру ціль, хай шле на адресу касієрки: Текля Горбач, 649 SO. 19th ST., NEWARK, N. J.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Замісць цвітів на могилу — на школу.

В понеділок, 5. квітня б. р., відбулась у Нюарку вечеря в Українській Пресвитерській Церкві. Ту вечерю влаштовано для всіх тих, що прийшли були на похорон Лелії Онищук. Пастор А. Куман подякував усім в імені родичів за останню прислугу покійній і облегчення горя родичів. Пані Головата, предс. Союзу Українок з Філядельфії, згадала гарними словами покійну за її любов до України, бо покійна, хоч молоденька, була активною українкою, а ще недавно ходила колядувати на бідних дітей у старім краю. З тої причини пані Головата завізвала присутніх до збірки на Українську Євангельську Школу ім. М. Грушевського в Коломиї, бо покійна дуже цею школою інтересувалась. В тій справі забирав також слово Петро Ковальчук. Зворушений батько покійної Омелян Онищук подякував усім за співчуття в їх горю в імені своїм і рідні.

Зложили по $5: громадяни Головаті і громадяни Шишки з Філядельфії; по $3: пані М. Мець з Філядельфії; по $2: Микола Свист з Ламбертвіл, Н. Дж.; по $1: пані М. Клапко з Філядельфії, пані М. Бальницька з Розел Парк, Н. Дж., В. Скротський з Вестмонт, Н. Дж., пані Анна Загаєвич з Ламбертвіл, Н. Дж., громадяни К. Г. Гиґис з Гілсайд, Н. Дж., Р. Балевич і проф. Юрій Кириченко з Ню Йорку, Н. Й., М. Яцентий, пастор А. Куман, пані Т. Руда, П. Ковальчук, І. Наконечний, Галя Яцента, пані І. Зелена; по 50 ц.: пані С. Караїм з Брістол, Па., пані І. Равлик з Честер, Па. Разом $30, які то гроші вислано через Обєднання на призначену ціль.

А. Куман.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Дар укр.-американської молоді для Старого Краю.

Це вже ввійшло в життя, що кожен відділ У. Н. Союзу кожного року висилає жертви на добродійні цілі до старого краю. Тому наш молодечий відділ У. Н. Союзу, котрий складається з членів і члениць, що вже тут родились, але ще щиро хочуть піддержати добрі діла та репутацію своїх батьків, також не забуває про рідний край своїх батьків. На своїх місячних зборах він ухвалив виасиґнувати з товариської каси $15 на українських інвалідів, котрі так щиро та вірно боролися за волю української держави. Нехай цей маленький дар буде нашою щирою подякою за їх жертви. Вислано також $10 на Рідну Школу, щоб наша молодь могла дальше продовжати науку. Суму $25 вислано через Обєднання.

Наше молодече товариство ім. Івана Мазепи може гордитися своєю працею та поступом, бо являється першим молодечим товариством у Дітройт, що вислало свою грошеву жертву на народні цілі до старого краю.

Взиваємо інші молодечі відділи У. Н. Союзу, щоб ішли нашими слідами.

За Тов. ім. гет. І. Мазепи:
Ів. Д. Іванчук,
секр. від. 183 У. Н. Союзу.

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

(23)

Наступного ранку корабель заїхав до морської пристані в Пуерто Баріос. Поліційні урядники подалися на поклад, щоби провірити таємничу смерть Фарноля. Вони робили точні доходження, випитували свідків, але це все осталося без успіху. Остаточно вони позволили пасажирам висідати на беріг та всідати до поїзду, який мав їх завести до столиці Ґватемалі.

Тарзан сів на плятформі останнього вагону і оглядав лісисті околиці ґватемальських нетрів. Він подивляв грубезні і невідомі для нього дерева та ростини. Також тут і там він подибав окази невідомих для нього звірів. То тут, то там він подибував ставки й озера, зарослі дивними леліями. Все це мало дивний чар. Та Нкіма цілий час мурчала: „Це не те, що вдома".

Під вечір поїзд віхав у гористі околиці. По обох боках спиналися високі гори. Приємний гірський воздух виповнив вагони поїзду. По якомусь часі поїзд спинився в столиці Ґватемалії. Ось тут Раґлян попрощався з товариством майора Мартлінґа. Прощаючися з Юлею, він замітив: „Я гадаю, що ми ще стрінемося. Я буду крутитися по тих околицях якийсь час".

Але фактично Раґлян не дуже то „крутився". Він знав прекрасно, що далі робити. Для своєї роботи він мав вироблені точні пляни. Нанявши старий автомобіль, він подався до Чічікастенанґо, себто до міста, де були переховувані документи, що відносилися до таємниць „зеленої богині". Його першим пляном було дістати ці документи.